

Pisarnica - JP "JAVNE USTANOVE 'KOMANSKI MOST'"

24. 01. 2025	
01-142/25-148	

IZVJEŠTAJ O RADU

Javne ustanove „Komanski most“ Podgorica
za 2024.godinu

Podgorica, januar 2025. godina

UVODNE NAPOMENE

Djelatnost Zavoda, saglasno poslovima utvđenim Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti i Odlukom o organizovanju javne ustanove Zavod "Komanski most" ("Sl. list RCG", broj br.11/06, "Sl.list CG",br.13/14 i 6/19) obuhvata:

- pružanje usluga smještaja odraslih lica sa invaliditetom (umjerene, teže i teške intelektualne teškoće i poremećaji iz autističnog spektra);
- pružanje usluga podrške za život u zajednici;
- pružanje savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga;
- pružanje stručne podrške i sprovođenje odgovarajuće obuke pružaocima usluge porodičnog smještaja;
- radno-okupaciono angažovanje u skladu sa fizičkim i psihičkim sposobnostima, kulturno zabavne aktivnosti i sl.;
- zdravstvenu zaštitu, koja se obezbjeđuje, u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju.

Na web stranici i društvenim mrežama Zavoda, prezentira se djelatnost Zavoda, kao i sve aktivnosti i informacije koje su dostupne javnosti.

1. SMJEŠTAJ KORISNIKA

Smještaj odraslih lica sa invaliditetom pruža se korisnicima kojima je neophodna zaštita i podrška za život u bezbjednom okruženju, kao i podrška za održanje ili unaprijeđenje kvaliteta života a u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluge smještaja odraslih i starih lica.

Postojeći smještajni kapaciteti Zavoda sastoje se od tri objekta paviljonskog tipa i to: paviljon "A" za mušku, paviljon "B" za žensku populaciju i paviljon "C" kao prelazna stambena jedinica za pripremu korisnika/ca u sklopu razvoja usluge stanovanje uz podršku.

Paviljoni za smještaj sadrže spavaće sobe, dnevne boravke i kupatila odvojena po blokovima. U sobama paviljona pored kreveta nalaze se garderobni ormari i noćni ormarići, gdje korisnici/ce mogu odložiti i čuvati svoje lične stvari. Svakom korisniku/ci koji/a izrazi želju i ima potrebu omogućeno je da ima ključ svog ormara. U sobama korisnika/ca u kojima je to moguće postoji zidni sat i televizor. Zidovi soba, holova i hodnika su ukrašeni slikama kao i ilustracijama i posterima, a sve prema interesovanjima i želji korisnika/ca. Dnevni boravci su u potpunosti opremljeni i prilagođeni potrebama korisnika/ca.

Od ukupnog broja zahtjeva za prijem, tokom 2024. godine, realizovano je sedam prijema, od toga pet u paviljonu „A“ i dva u paviljonu „B“. Zbog popunjenosti smještajnih kapaciteta u paviljonu "B", šest prijema koji se odnose na ovaj paviljon su na listi čekanja. Za jedan zahtjev dokumentacija nije bila potpuna, te će se nakon kompletiranja dokumentacije, razmatrati mogućnost prijema, dok je za dva lica nadležni Centar za socijalni rad otkazao zahtjev. Tokom izvještajnog perioda u našoj ustanovi su preminula četiri korisnika/ca.

Ukupan broj korisnika zaključno sa 31.12.2024. godine u JU Zavodu "Komanski most" je 117 korisnika/ca, od čega je 51 žena i 66 muškarca.

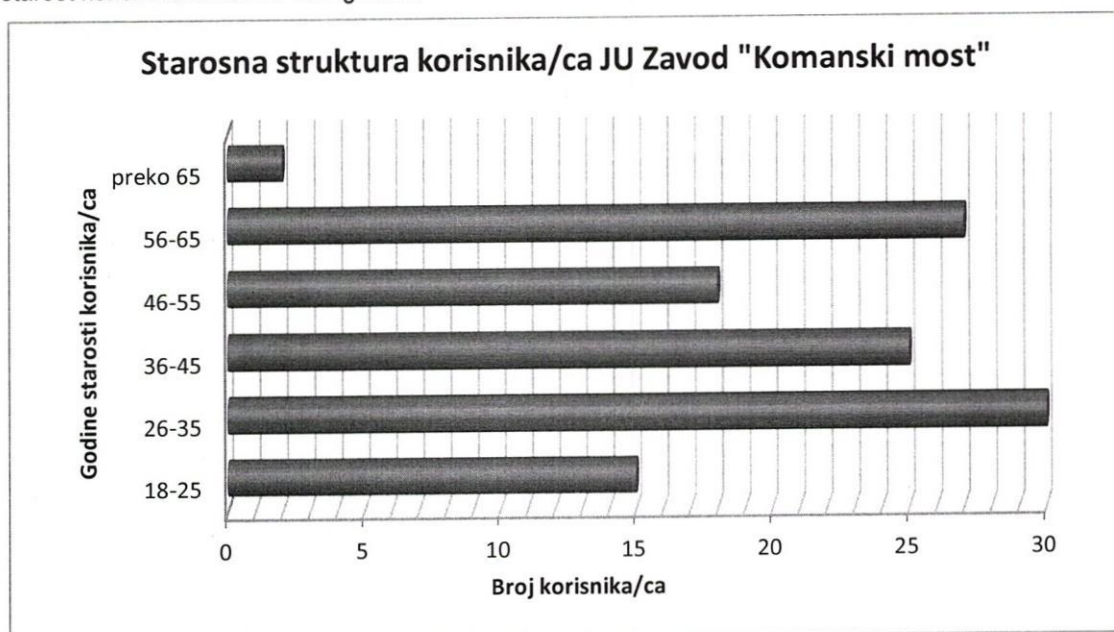
Polna struktura ukupne populacije:

Muška populacija	Ženska populacija	Ukupno
66	51	117

Starosna struktura ukupne populacije:

18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	preko 65	ukupno
15	30	25	18	27	2	117

Najmlađi korisnik/ca naših usluga ima 20 godinu, dok najstariji/a ima 73 godine života. Prosječna starost korisnika/ca iznosi 42.1 godine.

Starosna struktura muške populacije:

18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	preko 65	Ukupno
9	15	14	11	16	1	66

Starosna struktura ženske populacije:

18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	preko 65	Ukupno
6	15	11	7	11	1	51

Dužina boravka korisnika/ca na smještaju:

do 1 god.	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40	preko 40 god.
7	25	15	6	7	13	17	6	7	14

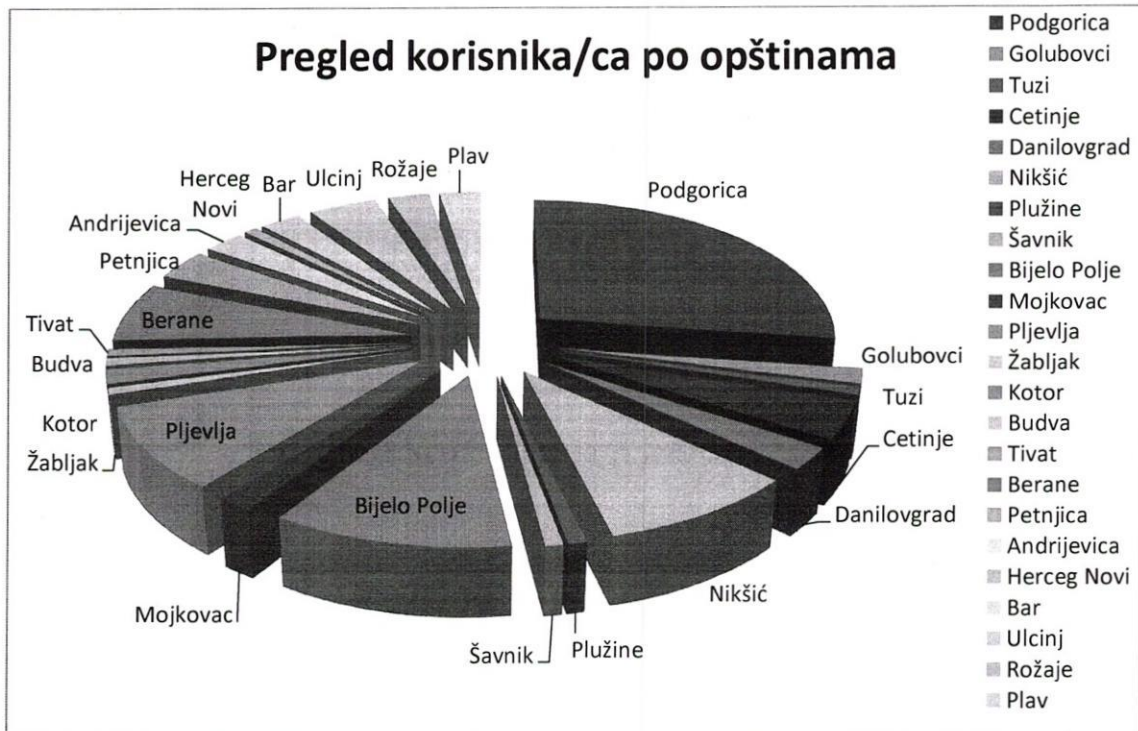

Od ukupnog broja korisnika/ca njih 14 boravi u Zavodu duže od 40 godina, a najduži trenutni smještaj je 48 godina.

Pregled ukupne populacije korisnika/ca po opštinama:

Opština	Broj korisnika
Podgorica	32
Golubovci	2
Tuzi	1
Cetinje	5
Danilovgrad	3
Nikšić	11
Plužine	1
Šavnik	1
Bijelo Polje	13
Mojkovac	2
Pljevlja	11
Žabljak	1
Kotor	2
Budva	1
Tivat	1
Berane	8
Petnjica	4
Andrijevica	3
Herceg Novi	1
Bar	3
Ulcinj	5
Rožaje	3

2. STATUSNA PITANJA I DRUGA PRAVA KORISNIKA

U cilju unaprijeđenja kvaliteta usluga za svakog korisnika/cu je u novembru/decembru izvještajne godine urađen ponovni pregled na osnovu čega je sačinjen zaključak i izvještaj o korisniku, kao i novi Individualni plan rada za narednu godinu. U izradi Individualnog plana rada učestvovali su predstavnici nadležnog Centra za socijalni rad, zakonski zastupnik odnosno staratelj korisnika/ce, članovi njegove/njene porodice i druga lica važna za korisnika/cu. Individualan plan rada, osim opštih podataka za svakog korisnika/cu i zaduženog stručnog radnika za sprovođenje individualnog plana, dugoročnog i kratkoročnog cilja, snaga i rizika sadrži i sledeće oblasti: formalno-pravnu zaštitu, pripadnost porodici, očuvanje kognitivnih funkcija, vještine staranja o sebi, socijalizaciju, rad i okupaciju, bezbjednost i zdravstvenu zaštitu.

Na web stranici Zavoda, prezentira se djelatnost Zavoda, kao i sva događanja i informacije koje su dostupne javnosti.

Formalno-pravna zaštita

U cilju unapređenja kvaliteta usluga, smještaja i poboljšanja porodično pravne zaštite korisnika/ca tokom 2024. godine ostvarena je dobra saradnja sa nadležnim Ministarstvom kao i nadležnim Centrima za socijalni rad. Kao rezultat dobre saradnje unaprijeđena je formalno - pravna

zaštita korisnika/ca u domenu imovinsko-pravnih aspekata za korisnike iz njihove nadležnosti u vidu pokretanja i praćenja postupaka kod nadležnog Osnovnog suda, MUP-a i dr., a sve u cilju zaštite interesa samog korisnika/ce.

Svi korisnici/ce smještaja se nalaze pod starateljstvom nadležnog Centra za socijalni rad kao Organa starateljstva, pri čemu se pri postavljanju staratelja prednost uvijek daje članu porodice u odnosu na stručnog radnika Centra. Od 117 korisnika/ca za 5-oro njih je rješenjem nadležnog Osnovnog suda produženo roditeljsko pravo; za 52 korisnika/ca staratelj je neko od članova porodice od čega je za 15 njih u pitanju otac/majka, za 29-oro brat/sestra i kod 8 korisnika/ca staratelj je neko od bližih srodnika; dok 60 korisnika/ca nema srodnike ili ti isti nisu željeli ili bili adekvatni u cilju preuzimanja starateljske dužnosti, te je u tom slučaju za staratelja postavljen stručni radnik nadležnog Centra.

Porodična pripadnost

Kroz razne aktivnosti, angažovanjem svih nadležnih subjekata, težimo da u što većoj mjeri animiramo porodice korisnika/ca da ih što više posjećuju, te samim tim imaju priliku da kao partneri aktivno učestvuju u njihovoj daljoj rehabilitaciji, jer je porodica u tom procesu nezaobilazna.

Tokom izvještajne godine evidentirano je ukupno 62 posjete porodici koje su 6 korisnika/ca periodično ostvarili tokom izvještajne godine, a na inicijativu svojih porodica.

Pregled posjeta porodici:

Posjete porodici	Broj korisnika/ca	Procenat korisnika/ca	Broj realizovanih posjeta porodici
Ostvaruje višednevne posjete porodici na inicijativu porodice	5	4.27	13
Ostvaruje jednodnevne posjete porodici na inicijativu porodice	4	3.41	49

Na osnovu evidencije o posjetama porodice, rodbine i prijatelja na kraju 2024. godine evidentirano je ukupno 712 posjeta za 74 korisnika/ca, koje su se procentualno najviše realizovale tokom vikenda i u danima praznika. Takođe, tokom izvještajne godine ostvareno je ukupno 410 poziva za 29 korisnika/ca.

Pregled posjeta i poziva korisnicima/cama po mjesecima:

Mjesec	Broj posjeta	Broj poziva
Januar	51	27
Februar	52	33
Mart	62	24

April	63	28
Maj	68	54
Jun	64	35
Jul	51	29
Avgust	57	36
Septembar	63	29
Oktobar	48	29
Novembar	62	35
Decembar	71	51
UKUPNO	712	410

Od ukupnog broja korisnika/ca smještaja, 43 korisnika/ca tj. 36.75% njih, tokom izvještajne godine, nije imao posjetu od strane članova porodice, srodnika ili drugih lica značajnih za samog korisnika/cu, niti se tokom ovog perioda neko, bez obzira na način, interesovao za njih.

Pregled posjeta korisnicima/cama u odnosu na broj korisnika/ca:

Posjete porodice, rodbine i prijatelja	Broj korisnika/ca	Procenat
Ima redovne posjete (min.jednom mjesečno)	14	11.97
Ima periodične posjete	37	31.62
Ima samo jednu posjetu tokom godine	23	19.66
Nije imao/la posjete	43	36.75
UKUPNO	117	100.00 %

Radno-okupacioni tretman

Radno – okupaciona terapija predstavlja sastavni dio dnevnog ritma dana i podrazumijeva brojne manuelne, kreativne, rekreativne, edukativne, misaone, ekspresivne i ostale aktivnosti koje olakšavaju korisnicima da poboljšaju svoje psihičke i fizičke funkcije.

Okupaciona terapija se fokusira na procjenu i poboljšanje funkcionalne sposobnosti osobe i na to kako pojedinac koristi fine motoričke i kognitivne vještine za obavljanje za njega korisnih zadataka. Dakle, terapeuti pomažu svojim korisnicima u obavljanju svakodnevnih životnih aktivnosti i zadataka kroz rad koji može biti organizovan individualno ili u grupama koji se najčešće odvija u dnevnim boravcima u planiranim terminima radnim danima.

Korisnici imaju razne potrebe: za postignućem, pripadanjem, uvažavanjem, samopoštovanjem, poštovanjem. Ključ je u tome da okupaciona terapija djeluje umirujuće naročito tehnike gdje korisnici imaju mogućnost izbora da sami izaberu tehnike a u skladu sa svojim interesovanjima i afinitetima, koje njima najviše odgovaraju (slikanje pomoću ulja, tempera ili akvarela, oblikovanje gline i ostale umetničke aktivnosti koje olakšavaju izražavanje brojnih osećanja koja je teško saopštiti verbalno). Grupe se formiraju na osnovu afiniteta samih korisnika, a sve u skladu sa njihovim ličnim interesovanjima kao i izraženim stepenom intelektualnih i motoričkih sposobnosti. Svaki korisnik obuhvaćen je nekim vidom okupacije u zavisnosti od stepena funkcionalnosti u skladu sa interesovanjima, željama i mogućnostima korisnika u domenu stimulacije kognitivnih funkcija održavanja i unapređenja vještina samozbrinjavanja, aktivnosti sa ciljem taktilne, vizuelne i auditivne stimulacije.

Okupaciona terapija obuhvata različite aktivnosti među kojima su : - muzičke/likovne, sazajne radionice, sportske aktivnosti, igre znanja, društvene igre, kulinarske radionice..a u okviru likovnih radionica korisnici su aktivno uključeni u slikanju raznim tehnikama, pravljenju ukrasa od različitih materijala čime se naročito podstiče sazajna funkcija i komunikacija korisnika.

Takođe u proteklom vremenskom periodu kroz okupacione tretmane obuhvatili smo obilježavanje svih državnih i vjerskih praznika, bilo da se radionice održavaju u dnevnim boravcima ili u parku Zavoda u zavisnosti od vremenskih prilika. Korisnici su aktivno učestvovali u izradi prazničnih rekvizita, čestitki, ukrašavanju prostora u skladu sa njihovim mogućnostima. Poseban akcenat je stavljen na rođendanske proslave koje korisnicima prčinjavaju veliko zadovoljstvo.

U cilju podizanja nivoa informisanosti o potrebama lica sa invaliditetom obilježili smo i Medjunarodni dan OSI, Medjunarodni dan osoba sa Daunovim sindromom, Dan podrške osobama sa epilepsijom, Svjetski dan autizma..., tako da kroz savjetodavne usluge koje pružamo našim korisnicima nastojimo da sve nedoumice i probleme rešavamo zajedno sa njima.

Socijalizacija

U cilju upoznavanje šire zajednice i dalje socijalizacije i rehabilitacije korisnika intezivno smo radili da izlasci van Ustanove našim korisnicima daju osjećaj da su punopravni članovi društva i zajednice.

U proteklom periodu radili smo na što intezivnijim izlascima koji su bili u skladu sa željama i iskazanim potrebama naših korisnika, tako da su korisnici pored redovnih jednodnevnih i višednevnih posjeta svojim porodicama imali priliku da posjete i druga mjesta kao sto su : Nacionalni park Biogradsko jezero, posjeta žičari Kotor- Lovćen, redovni izlasci u grad- Delta, TC Gintaš, konoba Bandići, brdo Gorica, posjeta Prirodnjačkom Muzeju, Rijeka Crnojevića, obilazak Danilovgrada i Cetinja, posjeta Manastiru Ostrog i Sabornom hramu Hristovog vaskrsenja u Podgorici, odlazak na predstavu „ Magična komedija“ .., kao i jednodnevni odlasci na more – Rafailovići. Korisnici su takodje dali doprinos svojim radom i radovima organizujuci zajedno sa radno- okupacionim terapeutima izložbu pod nazivom „ Snaga se krije u razlicitostima, a ne u sličnostima“ koja je održana 17.12.2024 god. u prostorijama KIC-a. Obilježavanje 8 marta, Medjunarodnog dana žena korisnike posebno raduje, tako da smo za ovu priliku zajedno organizovali Bazar u Big Fashion-u u trajanju dva dana. Ovom prilikom korisnici su imali mogućnost da prezentuju svoje radove posjetiocima tržnog centra. Naše korisnike posebno obraduju posjete pjevača i održavanje koncerata tako da smo u 2024 godini imali i posjetu prof.

Dragana Koprivice, Gorana Stanišića, Raja Simonovića i mnogih drugih koji su svojim glasom i pjesmom zajedno sa korisnicima napravili nezaboravne događaje.

Pregled terapijskih aktivnosti

Aktivnost	Broj korisnika
Okupaciona terapija	117
Radna terapija	54
Individualni rad u cilju pružanja psiho-socijalne podrške i psihoterapeutskog tretmana	66
Socio-terapija	69

3. INSTITUCIONALNA TRANSFORMACIJA JU ZAVOD "KOMANSKI MOST" - RAZVOJ USLUGE STANOVANJE UZ PODRŠKU

U okviru procesa transformacije i deinstitutionalizacije Zavoda, u periodu od 20. februara 2020. do 20. novembra 2022. godine realizovan je projekat "Institucionalna transformacija JU Zavod „Komanski most” – Razvoj usluge stanovanja uz podršku”, ko-finansiran od strane Evropske unije i Vlade Crne Gore u sklopu Programa EU i CG za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu, u okviru grant šeme: "Podrška pružanju socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori". Osnovni cilj projekta bio je doprinos nastavku procesa deinstitutionalizacije, decentralizacije i transformacije rezidencijalnih ustanova.

Specifični ciljevi su:

- Nastavak procesa transformacije JU Zavod "Komanski most" kroz proces deinstitutionalizacije korisnika;
- Uspostavljanje usluge stanovanja uz podršku u otvorenoj zajednici;
- Jačanje stručnih kapaciteta stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika u pružanju usluge stanovanja uz podršku;

Podrška životu u zajednici ima za cilj ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom, njihovo veće prisustvo i učešće u lokalnoj zajednici što bi doprinijelo i promjeni stavova zajednice prema ovim osobama.

Direktna ciljna grupa projekta jesu korisnici naše ustanove, lica sa intelektualnim invaliditetom i smetnjama iz autističnog spektra, i zaposleni koji rade sa njima i žele da unaprijede svoj rad. Krajnji korisnici su sva lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, njihove porodice, lokalne uprave i zajednica.

Glavne projektne aktivnosti bile su usvajanje i implementacija Plana transformacije, jačanje stručnih kapaciteta stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika kroz organizovanje treninga na teme pripreme i rada sa licima sa intelektualnim invaliditetom u otvorenoj zajednici, kao i pružanja usluge stanovanja uz podršku, rad sa korisnicima u okviru pripremne jedinice, obezbjeđivanje uslova za uspostavljanje i pružanje nove usluge kao i sprovođenje medijske promocije.

Kao što je već detaljno navedeno u prethodnom godišnjem izvještaju izvršena je revizija projektnih aktivnosti te verifikacija troškova od strane nadležnog ministarstva (Konačni finansijski izvještaj, Narativni izvještaj, kao i finalno odobrenje od strane Ministarstva finansija, kojim su zvanično verifikovani troškovi od strane Ugovornog tijela).

U skladu sa svim navedenim, rezultati rada sa korisnicima, shodno okolnostima, zaista su pozitivni, te će se samim tim rad sa njima nastaviti istim tempom, kako se ne bi odustalo od postavljenog cilja da i oni mogu biti poštovani, integrisani i ravnopravni članovi našeg društva. Dakle, sve aktivnosti planirane projektom, i dalje se realizuju u „Školi životnih vještina“ u C paviljonu, što podrazumijeva direktan nastavak započetog oslanjajući se na postignute rezultate i znanja o

potencijalnim rizicima, te prevenciji istih kako bi se korisnicima omogućilo optimalno zadovoljenje potreba u najmanje restriktivnom okruženju.

4. ZDRAVSTVENA NJEGA

Zdravstveni nadzor i higijenski tretman korisnika obezbijeden je u kontinuitetu 24 časa, putem smjenskog rada medicinskih sestara i njegovateljica.

Suština primarne zdravstvene njege je u sprovođenju higijensko-dijetetskog i medikamentoznog tretmana sa primatom na prevenciji.

Problemi mentalnog zdravlja, koji dominiraju su epilepsija, agresija, autoagresija, te povremena psihotična ispoljavanja, što otežava njihovo stanje i što dovodi do čestih povreda i samopovređivanja. Zbog urođenih malformacija vitalnih organa često se susriječemo sa problemima respiratornog trakta, kardiovaskularnim tegobama, te promjenama izazvanim lošom perifernom cirkulacijom (usljed djelimične ili potpune nepokretnosti).

Radi sveobuhvatne zdravstvene zaštite Zavod angažuje spoljne saradnike: ljekara opšte prakse, nutricionistu, neuropsihijatra, stomatologa, ginekologa, fizijatra, urologa.

Tokom 2024. godine u Zavodu „Komanski most“ obavljeno je 1923 pregleda korisnika od strane ljekara opšte prakse, psihijatar je obavio 152 pregleda, a redovno su vršeni i ostali pregledi po indikacijama- stomatologa, urologa, ortopeda, neurologa, fizijatra, dermatovenerologa, ginekologa, pulmologa, hirurga, gastroenterolog, endokrinologa, hematologa..

Odrađeni su sljedeći specijalistički pregledi:

- Neurološki- 122,
- Urološki- 32,
- Stomatološki- 72,
- Dermatološki- 21,
- Ortopedski- 21,
- Hiruški- 62,
- Pulmološki- 11,
- Ginekološki - 53,
- Urgentni blok- 62,
- Hematološki- 17,
- Gastroenterološki- 8,
- Endokrinološki- 6,

Hospitalizacija u 2024. godini bilo je 13 od čega su bile 3 u Specijalnoj Bolnici Dobrota Kotor i 8 u Kliničkom centru Crne Gore, 1 hospitalizacija u Specijalnoj bolnici Brezovik, a 1 na Očnoj bolnici MediGroup klinika Miloš. Tokom godine, zbog pogoršanja osnovne bolesti ili akutno nastalih poremećaja zdravlja, preminulo je 4 korisnika, od čega 1 korisnik u KCCG.

Takođe, tokom godine su rađeni redovni pregledi u skladu sa individualnim planom rada i opštim stanjem korisnika, što uključuje laboratorijska ispitivanja, RTG dijagnostiku i mikrobioloških ispitivanja kojih je bilo 414. U ambulantomata paviljona, medicinski tehničari su obavili I.M (474) i I.V.injeksija (165) i prazličitih previjanja 107.

Stomatološki pregledi korisnika za proteklu godinu su obavljani redovno- protekloj godini 72 sa konsultacijama i neophodnim intervencijama na Stomatološkoj Poliklinici Kliničkog Centra Crne Gore. Jedna intervencije u OETA na klinici za maksilofacijalnu hirurgiju KKCCG.

4.1 Vakcinacija

Izvršena je vakcinacija protiv sezonskog gripa, broj vakcinisanih korisnika je 114, dok tri korisnika nijesu vakcinisana zbog nesaglasnosti roditelja/staratelja a 1 korisnik nije vakcinisan zbog lošijeg zdravstvenog stanja.

Izvršena je vakcinacija OMICRON vakcinom protiv COVID-19 virusa gdje je vakcinisan 91 korisnik/ca uz prethodno dobijenu saglasnost, a 1 korisnik nije vakcinisan zbog lošijeg zdravstvenog stanja.

Izvršena je vakcinacija vakcinom protiv HPV virusa za 4 korisnice po preporukama IJZCG uz prethodno dobijenu saglasnost.

Izvršena je vakcinacija protiv Hepapit B virusa – prvom i drugom dozom vakcinisano/ revakcinisano je 12 korisnika, dok je trećom dozom revakcinisano 7 korisnika/ca, a sve uz prethodno dobijenu saglasnost.

5.FIZIOTERAPEUTSKI TRETMAN

U Zavodu se sprovode sledeći fizikalni tretmani:

Fizikalna terapija je metoda um liječenja koja se koristi kod problema sa mišićno skeletnim sistemom, u slučajevima povredjivanja, pojave bola kao i ograničenja kretanja koji otežavaju kvalitet života i obavljanje svakodnevnih zadataka i aktivnosti.

CILJEVI FIZIOTERAPIJE :

- smanjuje i/ili eliminisanje bola
- jačanje mišićne snage i pokretljivosti
- prevencija tromboemolije i pneumonije
- uspostavljanje funkcije povrijedjenog organa
- obezbedjivanje najvećeg stepena samostalnosti

U Zavodu se sprovode sledeći fizikalni tretmani:

- elektroterapija
- magnetoterapija
- terapijski ultrazvuk
- vibromasažer sa infracrvenim zracima
- krioterapija
- kineziterapija/individualna kineziterapija
- grupna kineziterapija
- kineziterapija kod nepokretnih korisnika
- vježbe nakon preloma, operacija i sličnih traumatskih stanja

- vježbe za povećanje mišićne snage, obima pokreta i fine motorike
- reeducacija

Svjedočimo ubrazanom razvoju tehnologije, što značajno utiče na stanje moderne medicine u području dijagnostike, operativnih zahvata i konzervativnog liječenja.

U oblasti fizikalne medicine i rehabilitacije uvode se nove tehnologije u dijagnostici a posebno u liječenju i rehabilitaciji povreda, bolesti , oštećenja i degenerativnih promjena mišićnog koštanog sastava.

Za potrebe korisnika u Zavodu "Komanski Most" planirana je nabavka BIOPTRON MedALL lampe. Dakle, riječ je o medicinskom aparatu za hipersvjetlosnu terapiju. Sertifikovan za primjenu u terapiji bola i prevenciji kod značajnog broja medicinskih stanja kao što su : akne, rane, sportske povrede, artritis, bol u donjem dijelu leđa, sezonska depresija...

Benifiti ovog aparata su njegova mobilnost, što nam omogućava laku primjenu terapije kod ležećih korisnika indikovano čak i dva puta dnevno.

Fizikalna terapija se primjenjuje uz prethodno odradjeni specijalistički pregled,a kontrole su pretežno nakon određenih 7 do 10 terapijskih procedura.

Broj sprovedenih terapijskih procedura je:

- kineziterapija 2.944 tretmana
- elektroterapija 314 tretmana
- krioterapija 62 tretmana
- terapijski UZ 37 tretmana
- manuelna masaža 277
- MT 224 tretmana
- Complex 23 tretmana
- tens terapija 17
- grupne vježbe 87

Za izvještajnu 2024 godinu obavljeno je 50 specijalističkih fizijatriskih pregleda i 77 kontrolnih pregleda

6.KUHINJSKA SLUŽBA

Ishrana za ovu veoma osjetljivu populaciju je veoma znacajna. Pored vaspitno pedagoskih ,medicinskih, psiholoskih tretmana i o ishrani se vodi racuna i stavlja se veliki akcenat. U ustanovi boravi 117 korisnika, smjestenih u tri paviljona (A,B,C), gdje je organizacija u spremanju obroka, praćenju dijetalne i druge ishrane jako bitna.

U toku boravka dolazi do promjene zdravstvenog stanja, dodatnih oboljenja, alergija na hranu, što sve iziskuje kako promjenu, tako i prilagodjavanje obroka za korisnike.

Sve vrste promjena u načinu ishrane se vrše na osnovu pregleda/izvještaja specijaliste.

Pravilna ishrana mora da zadovolji sledeće:

-Da sadrzi dovoljno energetskih vrijednosti,hranjivih i zaštitnih materija a sve u skladu sa nutritivnim potrebama.

- Da osigura dovoljno uravnotežen odnos tečnih i čvrstih namirnica koje su lako svarljive.

-Da obezbijedi osjećaj sitosti i zadovoljstva nakon konzumiranja obroka.

Zbog svega navedenog i složenosti u spravljanju različitih obroka izbor namirnica je veoma bitan. Vrš

se na godišnjem nivou i to planom javnih nabavki. Izbor namirnica je strogo planiran, kao bi se iste mogle sto lakše i bolje prilagoditi korisniku.

Procedure kao sto su poručivanje, prijem i skladištenje namirnica su izuzetno značajne, i o njima se posebno mora voditi računa, kako bi se ispunili svi higijensko-dijetetski zahtjevi. U toku smo sertifikovanja HACCAP sistema sto podrazumijeva uspostavljanje i primjenu dobre higijenske prakse (GHP), dobre proizvodjačke prakse (GMP), uvođenje sistema samokontrole zasnovane na HACCAP principima (analiza opasnosti i kritične kontrolne tacke) i uspostavljanje sistema i procedura vezanih za praćenje hrane u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije.

U toku 2024 godine, za korisnike u Zavodu je spremno 3 glavna obroka i 2 užine. Na godišnjem nivou to su sledeće brojke :

1. 129.210 glavnih obroka.
2. 86.140 užina.

.Priprema obroka i distribucija hrane u paviljone vrši se iz profesionalno opremljene kuhinje.

7. UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA ZAVODA I STRUKTURA KADROVA

Djelatnost i rad Zavoda uređena je Statutom javne ustanove Zavod „Komanski most“ (br.04-1214 od 04.11.2014.godine, br.04-2107 od 24.11.2017.godine i br.04-121 od 30.01.2020.godine) i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta br.01-142/23-726 od 11.05.2023.godine , br.01-142/23-1145 od 04.08.2023.godine).

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta br.01-142/23-726 od 11.05.2023.godine i br.01-142/23-1145 od 04.08.2023.godine), djelatnost i rad Zavoda organizovan je u okviru pet Službi I to:

- Služba za smještaj i osnovne stručne poslove,
- Služba za radno – okupaciono angažovanje,
- Služba za zdravstvenu njegu,
- Kuhinjska služba,
- Služba za finansijsko – adiministrativne i tehničke poslove

U 2024.godini poslove i zadatke iz djelokruga Zavoda obavljalo je 90 izvršilaca, dok je na dan 31.12.2024.godine ukupan broj zaposlenih 88.

Struktura zaposlenih na dan 31.12.2024.godine:

- direktorica,
- 1 rukovodilac Službe za finansijsko-administrativne i tehničke poslove ,
- 1 radnik na finansijsko-administrativnim poslovima
- 1 stručni radnik na pravnim poslovima,
- 1 rukovodilac u Službi za smještaj i osnovne stručne poslove,
- 2 stručna radnika u Službi za smještaj i osnovne stručne poslove,
- 1 rukovodilac Službe za radno-okupaciono angažovanje
- 10 stručnih radnika na radno-okupacionom angažovanju,
- 1 stručni saradnik za kulturno zabavne aktivnosti,
- 2 fizioterapeuta ,
- 3 radno-okupaciona animatora,
- 1 glavna medicinska sestra sa VSS,
- 17 medicinskih sestara-tehničara,

- 16 njegovateljica,
- 2 frizera-brijača(od čega jedan do povratka radnika sa bolovanja)
- 1 glavni kuvar,
- 3 kuvara,
- 3 pomoćna radnika u kuhinji,
- 2 vozača,
- 2 domara,
- 1 tehnički sekretar-arhivar,
- 1 materijalni knjigovođa,
- 1 magacioner,
- 2 radnika u vešeraju,
- 1 peglarka-pralja,
- 1 krojač-garderober
- 4 stražara- portira,
- 6 radnica na održavanju higijene

Nakon dobijene saglasnosti, raspisan je oglas i zaključen ugovor o radu na neodređeno vrijeme sa stručnim radnikom na radno-okupacionom angažovanju u maju mjesecu 2024.godine.Tokom 2024.godine zaključeni su ugovori o radu i sa 3 radnice na održavanju higijene (1 na neodređeno vrijeme, 2 na određeno vrijeme), 1 domarom na neodređeno vrijeme, kao i 1 frizerom do povratka zaposlene sa bolovanja.

Tokom 2024.godine došlo je do transformacije ugovora o radu sa određenog na neodređeno vrijeme za dvije radnice na održavanju higijene. Takođe, došlo je do transformacije ugovora o radu i sa jednim stručnim radnikom na radno-okupacionom angažovanju.

U 2024.godini došlo je do prestanka radnog odnosa po sili zakona za troje zaposlenih, od čega jednom zbog navršavanja godina života, dok druga dva zaposlena zbog potpunog gubitka radne sposobnosti.

Tokom 2024.godine vođen je disciplinski postupak prema tri zaposlena i izrečena mjera novčana kazna. Započeti postupak pred Osnovnim sudom u 2023.godini, se nakon uložene žalbe nalazi pred Višim sudom, dok su tokom 2024 godine pokrenuti sudski postupci od strane zaposlenih a tiču se obračuna zarada.

Po inicijativi zaposlene ustanovu je posjetila i Inpekcija rada, zapisnički konstatovano da je sve rađeno u skladu sa zakonom.

Tokom 2024.godine ustanovu je napustilo: 2 stručna radnika na radno-okupacionom angažovanju i 2 radnice na održavanju higijene.

Tokom izvještajne godine, dobijene su saglasnosti za popunom slobodnih radnih mjesta, te se već nekoliko puta uzastopnu obnavljao oglas za tri medicinske sestre-tehničara na određeno vrijeme, kao i dvije radnice na održavanju higijene na neodređeno vrijeme.U 2025.godini ćemo raspisati navedene oglase.

U septembru mjesecu donijet je Plan integriteta za period od 2024-2026.godine koji je objavljen na sajtu Zavoda. Krajem 2024.godine ažurirana je Knjiga procedura JU Zavod „Komanski most“.

Tokom 2024.godine evidentirane su česte privremene spriječenosti za rad usljed bolesti.

Ustanova je transparentna u svom radu, i na osnovu svih zahtjeva za pristup informacijama je odgovarala u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i Vodičem o slobodnom pristupu informacijama JU Zavoda „Komanski most“.

8. AKTIVNOSTI NA REALIZACIJI PLANA TRANSFORMACIJE ZAVODA

U skladu sa usvojenim Planom transformacije JU Zavod "Komanski most" za period 2020. – 2024. godine, postavljene su osnove za dalji rad na razvoju novih usluga iz sistema socijalne i dječje zaštite, koje će imati fokus na život korisnika u otvorenoj zajednici, kroz jačanje njihovih kapaciteta i kapaciteta pružalaca usluga.

Tokom 2024. godine Planom transformacije planirano je prvenstveno sprovođenje onih aktivnosti koje su Akcionim planom bile vezane za prethodne godine, kao i one planirane za 2024. godinu, podijeljeno po kvartalima. U prethodnom periodu realizovano je niz aktivnosti koje su bile predviđene, a na kojima se i dalje intenzivno radi:

- U okviru pokretanja i održavanja efektivnih medijskih kampanja o položaju i pravima lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra u saradnji sa relevantnim institucijama i NVO sektorom u cilju podizanja nivoa svijesti zajednice o položaju i pravima ovih lica, tokom proteklog perioda realizovano je više pojavljivanja u medijima;
- Razvoj i uspostavljanje novih usluga socijalne zaštite, prije svega uspostavljanje i pružanje usluge stanovanje uz podršku kao nove usluge koju pruža Zavod kao i prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge stanovanje uz podršku (više informacija u dijelu Institucionalna transformacija JU Zavod "Komanski most" – Razvoj usluge stanovanje uz podršku);
- Jačanje stručnih kapaciteta stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika zaposlenih u Zavodu, u okviru koje je u prethodnom periodu realizovan veliki broj obuka organizovanih i podržanih od strane Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu (više informacija u dijelu Stručno usavršavanje zaposlenih u Zavodu);
- Preraspodjela postojećeg kadra i povećanje broja izvršilaca u skladu sa potrebama pružaoca usluge;
- Nastaviti uspostavljanje supervizijske podrške za stručne radnike (u proteklom periodu ovaj vid podrške uspješno je prošao veliki broj stručnih radnika Zavoda);
- Kontinuirano i redovno sprovođenje detaljne analize individualnih planova rada i ponovo preispitivanje oblika zaštite u cilju sagledavanja svih opcija, uključujući i povratak u biološku porodicu;
- U okviru izrade i primjene kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške - vrši se procjena i određuje stepen podrške za svakog korisnika;
- Uspostavljanje prelazne stambene jedinice, koja se odnosi na C paviljon, tj. "Školu životnih vještina" koji je tokom maja 2021. godine stavljen u funkciju u smislu potpune opremljenosti za stanovanje, u skladu sa usvojenim standardima (od namještaja, do svih ostalih uslova za život u domaćinstvu).

Takođe, u cilju nastavka realizacije aktivnosti iz Plana transformacije JU Zavod "Komanski most" za period od 2020-2024 definisali smo prijedloge koji će imati za cilj unapređivanje usluge smještaja za korisnike sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra, kao i razvoj novih usluga, i to:

- transformacija unutar samog Zavoda (uspostavljanje malih domskih zajednica koje će imati za cilj da se svakom korisniku posveti posebna pažnja u cilju njihove pripreme za život u široj društvenoj zajednici);
- Uspostavljanje novih usluga: usluga dnevni boravak i usluga savjetovanja.
-

9. STRUČNO USAVRŠAVANJE ZAPOSLENIH U ZAVODU

Što se tiče edukacija i stručnog usavršavanja zaposlenih u JU Zavodu „Komanski most“, stručno usavršavanje se odvijalo po planu i programu.

Akreditovane obuke od strane Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu, kao i učešće na domaćim i međunarodnim kongresima, konferencijama, panel diskusijama dato je u nastavku :

-Supervizija – 3 zaposlenih.

- Model podrške osobama sa autizmom – 17 zaposlenih (14 stručnih radnika, 2 fizioterapeuta i glavna sestra Zavoda), - obuku vodile dr. Daniela Tamaš i Branislava Stanojević, Škola za osnovno i srednje obrazovanje Milan Petrović, Novi Sad.

- Učešće na međunarodnom danu socijalnog rada, - Panel diskusija.

- Dječije pravo na obrazovanje o ljudskim pravima u Crnoj Gori - predstavljanje filma i razgovor.

- Porodični život osoba sa invaliditetom – Panel debata.

- Socijalni mentor – pristup radnoj integraciji ranjivih društvenih grupa – 4 zaposlenih

- Rad sa teško saradljivim korisnicima – 2 zaposlenih.

- Primjena stručnog postupka u domovima i kod pružaoca usluga – 2 zaposlenih.

- Psihosocijalna podrška u zajednici – 1 zaposleni.

- Vršnjačko nasilje u Crnoj Gori – sigurne zajednice, bezbjedne škole, zdravo društvo- Panel diskusija.

- Unapređenje položaja osoba sa invaliditetom s posebnim akcentom na mlade sa invaliditetom u društvu – Konferencija UMHCG.

- Osnovna obuka za pružanje usluge pomoć u kući djeci i mladima sa smetnjama u razvoju i odraslim licima sa invaliditetom – 2 zaposlenih

- Obuka za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama iz autističnog spektra i sa kombinovanim smetnjama – 2 kolega.

- Učešće na Prvom kongresu zdravstvenih radnika Crne Gore – rad na temu – Prevencija i rano otkrivanje malignih bolesti kod korisnika JU Zavod „Komanski most“ i „Organizacija zdravstvene zaštite korisnika JU Zavoda „Komanski most“ – glavna medicinska sestra Amela Šabotić.

- Usvojen novi Etički kodeks za oblast socijalne i dječije zaštite.

- Sa Zavodom za socijalnu i dječiju zaštitu i ove godine urađen Plan i program stručnog usavršavanja stručnih radnika.

- Učešće i sugestije za Lokalni plan socijalne inkluzije i razvoja usluga socijalne i dječije zaštite.

- Učešće na događaju povodom 5 godina rada IMI BOKA.

- Radno-okupaciona terapija – primjena u socijalnoj zaštiti, ujednačavanje prakse-2 zaposlenih.

- Intervencije u krizi – 2 zaposlenih.

- Modaliteti pružanja podrške odraslim osobama sa autizmom, prf. Nenad Glumbić- 15 zaposlenih (stručni radnici, fizioterapeuti, glavna med. sestra).

- Sastanak licenciranih pružalaca usluga sa teritorije Glavnog grada- 1 zaposleni.

-Stranice Kvir života – 1 zaposleni.

- Senior fest NVO Montenegro education i Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada.

- Udruženje roditelja sa teškoćama u razvoju „ Zračak nade“ – Konferencija.

- Panel diskusija „ Ružičasti oktobar“ – 3 zaposlenih.

- Osnovna obuka za pružanje usluge stanovanja uz podršku mladom, odraslom i starom licu – 1 zaposleni.

- Kongres fizioterapeuta Crne Gore – 2 zaposlenih.

- Učešće na 10 Internacionalnom kongresu u organizaciji Udrženja anestezičara medicinskih sestara/tehničara intenzivne terapije/reanimacije, urgentne medicine i transfuzije u BIH „PULS“. -

„Organizacija zdravstvene zaštite korisnika JU Zavoda „Komanski most“. – glavna medicinska sestra Amela Šabotić.

- Završna konferencija CEDEM - „Ka inkluzivnom društvu“. – 1 zaposleni.
- Obuka „Vakcinacija protiv gripe“ – 4 zaposleni.
- Učedžce na međunarodnoj konferenciji „Treće doba u svijetlu sistemske brige o starima“.
- Dan otvorenih vrata, JU Dječiji dom Mladost, Bijela.
- Jačanje kapaciteta stručnih radnika/ca za rad sa osobama u emocionalnoj krizi i sa suicidalnim rizikom sa akcentom na populaciji mladih. – 1 zaposleni.

U skladu sa našim programskim dokumentima i u prethodnoj godini edukacija zaposlenih je bila naša obaveza, kojoj će se i u 2025. godini posvećivati posebna pažnja. U skladu sa tim, zajedno sa Zavodom za socijalnu i dječiju zaštitu donijeli smo i godišnji Plan i program stručnog usavršavanja za 2025 godinu, na osnovu kojeg će se našim zaposlenima omogućiti pohađanje odgovarajućih programa obuke a sve u cilju unapređenja znanja i kompetencija za rad sa korisnicima usluga.

-U periodu 23-24. aprila i 09-10. maja 2024. godine u prostorijama Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu realizovan je program obuke „Osnovna znanja o procesima deinstitucionalizacije i transformacije rezidencijalnih ustanova za lica sa intelektualnim invaliditetom“. Obuka je realizovana od strane tima stručnih radnica JU Zavod „Komanski most“. Učesnici obuke bliže su upoznati sa negativnim efektima institucionalnog zbrinjavanja i značaju unapređenja saradnje sa centrima za socijalni rad i pružaocima usluga u sistemu. Predstavljena su praktična znanja i vještine za pružanje podrške licima sa intelektualnim invaliditetom u procesu pripreme i adaptacije, kao i za izradu dokumentacije i praćenja napretka u procesu pripreme.

Kontinuirano radimo na poboljšanju kvaliteta usluge, tako smo sa Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu u prethodnoj godini radili na izradi Profila pružaoca usluga.

10. SARADNJA ZAVODA SA DRUGIM SUBJEKTIMA

Kao i prethodnih godina, Zavod ostvaruje kontinuirano dobru saradnju sa resornim ministarstvom Socijalnog staranja, demografije i brige o porodici, Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu, Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, Centrima za socijalni rad, Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore, Ministarstvom Zdravlja, Kliničkim centrom Crne Gore, Institutom za javno zdravlje, Specijalnom bolnicom za psihijatriju Dobrota, Domovima Zdravlja, Dječije odmaralište Lovćen, Medicinskim fakultetom, Fakultetom političkih nauka, Univerzitet Donja Gorica, Filozofskim fakultetom, I MI Boke, Glavni grad Podgorica i svim organizacijama iz NVO sektora i drugim subjektima koji su pokazali interesovanje za naš rad, a pri tom je Ustanova pokazala potpunu otvorenost za saradnju. Sva navedena saradnja ima za cilj podizanje kvaliteta usluge koju ustanova pruža. Naglasila bih i određen broj donacija koje smo u prethodnoj godini dobili i koje su pomogli našoj ustanovi, a od kojih posebno ističemo donacije : ERSTE banke, Agencije za civilno vazduhoplovstvo, ADRA, butici SIMMS i Jedva, Glosarij, Jamieson vitamini, Zelenilo, Sergije Stanić, donacije Manastira Ostrog I Sabornog Hrama , Idea, donaciju Međunarodnog kluba žena, kao i donacije velikog broja društveno odgovornih kompanija koje su i u prošloj godini prepoznali značaj naše ustanove.

Potpisani memorandumi o saradnji između JU Zavod „Komanski most“ i JU Dom starih „Podgorica“, i Memorandum o saradnji sa nevladinim udruženjem „Niste sami“, gdje će strane težiti i podsticati organizaciju zajedničkih događaja i aktivnosti koje će promovisati važnost socijalne, zdravstvene zaštite i osviještenosti društva. Te aktivnosti između ostalih uključuju :

- Pozitivnu medijsku promociju u cilju podsticanja i sprovođenja aktivnosti koje ističu sposobnosti osoba sa autizmom i doprinose razvijanju njihovih potencijala kao i stvaranja pravilnih stavova u društvu u odnosu na potrebe, prava i potencijale.
- Zalaganje za veću podršku i pomoć porodici osobe sa autizmom
- Zaštitu ljudskih prava osoba sa autizmom u skladu sa Poveljom o pravima osoba sa autizmom, Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom.
- Podizanje svijesti o potrebama djece, mladih i odraslih osoba sa poremećajima iz spectra autizma i teškoćama u razvoju i njihovih porodica, izazovima sa kojima se suočavaju.
- Pomaganje i učestvovanje u stručnom i naučno-istraživačkom radu iz oblasti autizma i drugih oblika edukacije sa dostignućima iz oblasti zaštite ljudskih prava osoba sa autizmom i njihovih porodica.
- Održavanje seminara, okruglih stolova, manifestacija, javnih tribina.
- Druge aktivnosti za koje se strane potpisnice slože da su od zajedničkog interesa. Ustanovu je u 2024 god., nenajavljeno, a u sklopu svojih redovnih aktivnosti obišao Zaštitnik ljudskih prava i sloboda. Izvještao o obilasku NPM-a možete preuzeti na zvaničnoj stranici.

Emisije u kojima smo učestvovali :

- TV E uživo.
- TV CG „Vaše priče“.
- TV E uživo.

Naše aktivnosti se prenose i putem zvaničnog sajta ustanove kao i društvenih mreža.

11. ULAGANJA I MATERIJALNO TEHNIČKA OPREMLJENOST

U 2024. godini nastavljen je kontinuitet ulaganja u poboljšanje i unapređenje materijalno-tehničkih uslova u Zavodu. U skladu sa planiranim ulaganjima radilo se na uređivanju dvorišta, parka i voćnjaka ustanove kroz zasađivanje novih ukrasnih biljaka kao što su hortenzije, jasmin, gravileja, hedera, a zasađena je određena količina jagoda.

Izvršena je i sječa dotrajalog drveća i uklonjena stabla koja su oborena usled vremenskih neprilika. Park ustanove je dodatno opremljen klupama od eko daske i još jednom kućicom kako bi se doprinijelo što udobnijem i zdravijem boravku korisnika u prirodi.

Servisi svih uređaja u Zavodu su vršeni redovno, ugrađene su dodatne jedinice klima uređaja a u skladu sa potrebama izvršena je zamjena podnih obloga i krečenje paviljona.

Zahvaljujući realizovanim donacijama tokom 2024. godine Zavodu je omogućeno da pribavi još jednu mašinu za pranje podova kao i dvije mašine za šivenje a sve u cilju poboljšanja svakodnevnog života korisnicima Zavoda.

 Direktorica
 Neda Vukotić
Neda Vukotić